קריאת התורה בחנוכה

נערך ע״י יחזקאל הרטמן

1) שולחן ערוך
סימן תרפד

סדר קריאת התורה בחנוכה. ובו ג׳ סעיפים:

א א (א) (א.) קורים בקרבנות הנשיאים שבפרשת נשא שלשה בכל יום ב [א] ומתחילים (ב) בברכת כהנים [במדבר ו, כב]: [הגה] [ב] א) ויש אומרים שמתחילין ביום כלות משה [במדבר ז, א] ב*) וכן אנו נוהגין: ג וקורא אותו עם כהן ולוי וישראל קורא ביום הראשון: [הגה] ג) ויש אומרים שהכהן קורא כל אותה הפרשה עד ביום הראשון והלוי והישראל קורין ביום הראשון ד*) וכן נוהגין: ד [ג] ביום שני קורא כהן ביום השני עד פר אחד בן בקר ולוי עד ביום השלישי וישראל חוזר וקורא ביום השני ועל דרך זה בכל יום: הגה ה) ויש אומרים שישראל קורא ביום שלאחריו דהיינו ביום השלישי וכן בכל יום ו*) וכן נוהגין: ה ביום שמיני מתחילין ביום השמיני וגומרים כל הסדר ה* [ד] וקורים פרשה ראשונה של בהעלותך: [הגה] ז) ונוהגין לסיים כן עשה את המנורה:

ב ה** בשבת שבחנוכה מוציאים שני ספרים באחד קורא פרשת השבוע ובשני קורא של חנוכה ו ומפטיר רני ושמחי [זכריה ב, יד] ואם חלו בו שני שבתות מפטיר בשני ז במלכים [א ז, מ] בנרות דשלמה: [הגה] ח) ואם חל תקופה א) בשבת זו מפטירין א (א) בשל חנוכה:

ג ח אם חל ראש חדש טבת בשבת מוציאים שלשה ספרים וקורים ששה בפרשת השבוע ב ובשני קורא אחד בשל ראש חדש ומתחיל וביום השבת ובשלישי קורא מפטיר א בשל חנוכה ט [ה] ג) ומפטיר רני ושמחי י ואם חל ראש חדש בחול מוציאים שני

ניסא עדיף. ובתוספות סוכה דף נ״ד ע״ב [ד״ה ואמאי] משמע דסבירא ליה ☞ דאפילו לדחות, תדיר קודם, ע״ש. ויש ליישב: ג אין צריך לקרות יותר. דאין (ג) משגיחין בחנוכה: ד לקרות חמישי. ויאמר קדיש אחריו. ואם אמר קדיש אחר הרביעי לא יאמרנו אחר החמישי (תשובות מהרי״ל סימן רי״ב קפב). עיין סימן רפ״ב סעיף ו׳ וסוף סימן (קמ״ד) [קמז] ח) [ס״ק יב]. ואפילו נזכרו בקריאת הרביעי, אל יקרא הוא

2) ביאור הגר״א סי׳ תרפד

כו׳ [הגה] **ויש אומרים.** תליא בפלוגתא דלעיל סימן (ת״ד ס״ג) [תרסג] ב) [סעיף א], ע״ש. וטעם סברא הראשונה, שאין לקרות שלא מענין היום, כמו שכתוב בריש פרק ג׳ דמגילה [כב, א] שאני התם דאפשר כו׳. וסברא שניה סבירא ליה דמיום המחרת אינה שלא מענין היום. וכן כתבו תוספות סוף סוכה נ״ה א׳ ד״ה אתקין, ע״ש. וראיה ממעמדות [תענית כו, א], שהיה דולג בבראשית וקורא יהי רקיע. ובתוספתא פרק (ב׳) [ג] [הלכה ג] דמגילה משמע כסברא ראשונה:

3) שולחן ערוך סי׳ תרסג

א א (א) בחול המועד מוציאין ספר תורה וקורים בו ארבעה ב בקרבנות החג שבפרשת פנחס [במדבר כט] ג [א] וביום ראשון של חולו של מועד קורא כהן וביום השני [שם פסוק יז] ולוי וביום השלישי [שם פסוק כ] וישראל חוזר וקורא וביום השלישי והרביעי קורא א) (ב) ספיקא דיומא שהוא וביום השני וביום השלישי ועל דרך זה קורים בשאר ימים: הגה [ב] א) ויש אומרים ששנים הראשונים קורין בספיקא דיומא והשלישי קורא ביום המחרת והרביעי חוזר וקורא כל ספיקא דיומא דהיינו מה שקראו שנים הראשונים וכן אנו נוהגין וביום השביעי הכהן קורא ביום החמישי [שם פסוק כו] לוי ביום הששי [שם פסוק כט] ישראל ביום השביעי [שם פסוק לב] והרביעי קורא יום הששי ויום השביעי א) וכן אנו נוהגין: ד [ג] ובארץ ישראל שאין שם ספיקא דיומא אין קורים בכל יום אלא קרבן היום בלבד כי ביום שני שהוא ראשון לחולו של מועד קורא כהן וביום השני והשלשה העולים אחריו חוזרים וקורים אותה פרשה עצמה ועל דרך זה בכל יום משאר הימים:

נדפס הסדר, ועיין מה שכתבתי סימן תל״ד [ריש הסימן]. ואומרים נעריצך, כנודו כו׳:

4) תוס סוכה נה. ד״ה אתקין

ועוד דבחנוכה כשקוראין בפרשת נשיאים רגילים שנים הראשונים לקרות נשיא אחד דיומא ושלישי קורא דלמחרת אלמא חשיב ראשון עיקר ובחג איפכא דאדרבה האחרון נחשב עיקר לפיכך ראוי להנהיג שכל הארבעה הקוראים בתורה אין קוראים כי אם בספיקות יום ראשון של חול המועד קורא ראשון ביום השני ושני ביום השלישי וחוזר שלישי וקורא ביום השני ורביעי ביום השלישי וכיוצא בזה קורין בספיקות בכל יום ויום י):

5) ביאור הגר״א סי׳ תרסג

תרסג [א] [סעיף א] **וביום ראשון כו׳.** דאין לקרות בפרשה שאינה מעניינה. ועיין תוספות דמגילה כ״ב א׳ ד״ה שאני, כ״ג א׳ ד״ה כיון. וראיה ממה שהצריכו לדלוג, וכמו שכתוב שם [כב, א] ואם איתא למאן דאמר דולג כו׳ שאני כו׳, אלמא דעדיף לדלוג: [ב] [הגה] **ויש אומרים כו׳.** כמו במעמדות [תענית כו, א]: [ג] [שו״ע] **ובארץ ישראל כו׳.** כן הוא בתוספתא פרק ג׳ דמגילה [הלכה ג] בשני ביום השני, בשלישי וביום השלישי, ברביעי וביום הרביעי, בחמישי וביום החמישי, בששי וביום הששי, בשביעי וביום השביעי. ומכאן ראיה לסברת השו״ע בחוץ לארץ דאין קורין יום המחרת: [ד] [סעיף ב] **שבת כו׳** [הגה]

6) ביכורי יעקב סי׳ תרסג

שאין כאן ספק כלל יכפלו כל הד׳ לקרוא אותו דבר. אבל להרמ״א שפוסק כשיטת רש״י שהישראל יקרא וביום הרביעי, הרי שיותר מקדימין לקרוא מה שאינו היום מסדר היום, משיקרא הישראל מה שקרא כבר, א״כ גם בני א״י היה להם לנהוג כן, שיקרא כהן וביום השני הלוי ביום השלישי ישראל וביום הרביעי והרביעי וביום השני. וא״כ צ״ע לבני אשכנז שעולין לא״י, ונוהגים שם מנהג אשכנזים ע״פ ב׳ בתי דינין בעיר אחד, דליכא משום לא תתגודדו אם לא ינהגו בקריאתן שם כמנהג הזה, אחר שכבר נהגו באשכנז כרש״י. ואפשר שרק בחו״ל שכל יום ספק הוא, דוחין לקרוא דבר חדש. אבל בא״י שודאי הוא, אין דוחין ודאי לקרוא דבר חדש: אם טעה בהושענא

7) גמ׳ מגילה כט:

בעניינו של יום ואחד בשל ר״ח ואחד בכי תשא וא״ר יצחק נפחא ט) ט ר״ח טבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורות וקורין בהן אחד בעניינו של יום ואחד בראש חודש ואחד בחנוכה וצריכא דאי איתמר בהא בהא קאמר ר׳ יצחק

קמ״ל ולימא הא ולא בעיא הך י) חדא מכלל חבירתה איתמר איתמר ר״ח טבת שחל להיות בחול א״ר יצחק כ) קרו תלתא בר״ח וחד בחנוכה ורב דימי דמן חיפא אמר קרו תלתא בחנוכה וחד בר״ח אמר ר׳ מני כוותיה דרבי יצחק נפחא מסתברא דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ל) א״ר אבין כוותיה דרב דימי מסתברא מי גרם לרביעי שיבא ר״ח הלכך רביעי בר״ח בעי מיקרי מאי הוי עלה רב יוסף אמר אין משגיחין בראש חודש ורבה מ) אמר אין משגיחין בחנוכה והלכתא אין משגיחין בחנוכה (ג) ור״ח עיקר. איתמר חל נ) להיות בואתה תצוה

8) גמ׳ שבת כג: ותוס׳

אמר רבא פשיטא לי ג נר ביתו ונר חנוכה נר ביתו עדיף משום שלום ביתו א) נר ביתו וקידוש היום נר ביתו עדיף משום שלום ביתו בעי רבא נר חנוכה וקידוש היום מהו קידוש היום עדיף דתדיר או דילמא נר חנוכה עדיף משום א) פרסומי ניסא בתר דאבעיא הדר פשטה ד נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא: אמר

שמן והקיפה פתילות

הדר פשטה נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא. ונראה לרשב״א כשחל ר״ח טבת להיות בשבת שיש להפטיר בנרות דזכריה ה) משום פרסומי ניסא ולא בהשמים כסאי שהיא הפטרת ר״ח ועוד כיון שהמפטיר קורא בשל חנוכה יש לו להפטיר מענין שקרא ומה שמקדימים לקרות בשל ר״ח משום דבקריאת התורה כיון דמלי למיעבד תרוייהו תדיר ופרסומי ניסא עדיפין תרוייהו ותדיר קודם אבל היכא דלא אפשר למעבד תרוייהו פרסומי ניסא עדיף ועוד דבקריאת התורה אין כל כך פרסומי ניסא שאינו מזכיר בה נרות כמו בהפטרה ועוד נראה לרשב״א דעל כן הקדימו של ר״ח כדי שהמפטיר יקרא בשל חנוכה ויפטיר בנרות דזכריה:

9) רא״ש שבת פ״ב סי׳ יג

יג ויש לדקדק מזה כשחל ר״ח טבת בשבת שמפטירין הפטרה של ראש חדש ולא בנרות דזכריה דתדיר קודם דלא שייך פרסומי ניסא בהפטרה דהא קורין בתורה דראש חודש קודם ואח״כ דחנוכה ואי שייך פרסומי ניסא בקריאה אפילו לדחות פרסומי ניסא עדיף כ״ש להקדים. וליתא להך סברא [דודאי] היכא דאי אפשר לקיים שניהם פרסומי ניסא עדיף אבל להקדים תדיר עדיף דאיכא לפרסומי ניסא באחרונה כמו בתחלה. הלכך קריאת התורה דאפשר לקיים שניהם תדיר קודם. אבל בהפטרה שאין מפטירין אלא אחת פרסומי ניסא עדיף ועוד דכיון דקורא בשל חנוכה באחרונה יש להפטיר במאי דסליק ליה. ועוד דבקריאת התורה אין כל כך פרסום אבל בנרות דזכריה איכא פרסום [מ] הלכך מפטירין בנרות דזכריה. אמר רב הונא הרגיל בנר חנוכה ד] הויין ליה בנים תלמידי

10) תוס׳ מגילה כג: ד״ה חד

זה כדי לנהוג מנהגינו וחזן שטעה וגמר כל הסדר של שבת ז) יחזור ויקרא (ג) השביעי וכן אם הוא יו״ט וקרא כל המנין שהוא צריך ושכח לקרות בחובת היום יחזור ספר תורה ויקרא אחר בחובת היום ואחרון שקרא קודם הוי כמאן דליתיה אבל בשבת של חנוכה או בר״ח של חנוכה (ג) אין צריך כדאיתא בילמדנו דחנוכה ט) דהלכתא אין משגיחין בחנוכה כל עיקר וימים שיש בהן קרבן מוסף

11) ביאור הלכה סי׳ תרפד

וברֹאש-חודש טבת שחל בשבת, שצריך להוציא ג׳ ספרים ועניני חנוכה קורין בשלישית כנ״ל, אם טעו וקראו בשני בשל חנוכה ובשלישית בשל ראש-חודש, מכל מקום קורין ההפטרה בשל חנוכה משום פרסומי ניסא [ח״א], וכעין זה מצדד גם הפרי-מגדים בסוף דבריו, עיין שם, ומכל מקום בדיעבד אם קראו הפטרה של ראש-חודש 'השמים כסאי' יצאו

12) משנה ברורה סי תרפה

חצי קדיש. ואם אחר שגמר פרשת השבת טעה ולקח הספר-תורה שהיתה מגוללת על פרשת שקלים ובירך לפניה והתחיל לקרות, יסיים בפרשת שקלים, ואחר-כך להעולה בספר-תורה השלישית למפטיר יקרא עמו בפרשת ראש-חודש, וההפטרה יאמר 'השמים כסאי' מאחר שבקריאת התורה נסתיים מענין של שבת וראש-חודש; וכן הוא הדין בשבת פרשת החודש, כשחל ראש-חודש ניסן בשבת והקדים לקרות בפרשת החודש [ש״א]: **ב (ו) השבוע.** ומניחין ספר-תורה השניה אצלה ואומר חצי